

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . . . 3 fl.
" pol leta . . . 1 fl. 50 k.
" 1/4 " . . . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . . . 2 fl. 50 k.
" pol leta . . . 1 fl. 30 k.
" 1/4 " . . . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 42.

V Mariboru 15. oktobra 1868.

Tečaj II.

Govori

slovenskih poslancev v deželnem zboru v Gradcu
zastran vpeljanja učnega slovenskega jezika v vino-
rejsko šolo v Mariboru.

Govor dr. Vošnjaka: „V poročilu deželnega odbora
je izrečen namen vinorejske šole: Naj se razširi umna vino-
rejska, kletno gospodarstvo, sadjereja itd. v spodnjem Štajar-
skem in naj se v tem podučujejo teorititčno in praktično
mladi ljudje posebno kmetijskega stana v vinorejski šoli
in tako rekoč popolnoma izobrazijo. Da se ta namen
ko naj bolj dosegne, da se namreč gospodarstveno znanje
ko naj bolj razširi med ljudstvo spodnje Štajarske, se od
onih mladih ljudi, ki bodo hoteli v vinorejsko šolo hoditi,
samo zahteva, da znajo to, kar se uči v ljudskih šolah in
sicer v šolah s tremi razredi, kakoršne se navadno v spod-
njem Štajarju nahajajo.

V ljudskih šolah se učenci učijo brati, pisati in računati,
neki se tudi naučijo 200–300 nemških besed, ktere vendar
spet v kratkem pozabijo ker nimajo priložnosti jih rabiti.
Ker se v vinorejsko šolo v Mariboru bodo prijemali le učenci
17 let stari, je celo naravno, da so ti že večidel onega po-
zabili, kar so se v ljudskih šolah naučili in zatoraj bo se pri
njih spet moralo pri abecedu začeti. Podučevati bi se
isključivno le moralo v narodnem jeziku in ker
je vinorejska šola za spodnje Štajarsko, toraj za slovensko
ljudstvo spodnje Štajarske odločena, tirja že pravica, da
mora biti učni jezik v vinorejski šoli tudi slovenski.

To zahteva tudi drugi ozir. V popolnoma vredjeni go-
spodarski ali poljedelski šoli v Krottenhofu je učni jezik
nemški. Zavod je odločen za nemški del štajarskih prebi-
vavcev; nič ne rečem proti temu, da je ta zavod celo nem-
ški, da je lepše in popolnejše vredjen kakor vinorejska šola
v Mariboru, ker je nemških prebivavcev na Štajarskem več,
kakor slovenskih. Vinorejska šola v Mariboru pa je odlo-
čena za spodnje Štajarsko, kjer se posebno slovensko ljud-
stvo peča z vinorejo; pravica toraj zahteva, da kakor je v
gospodarski šoli v Krottenhofu učni jezik nemški, naj bo v
Mariboru slovenski.

Predlagam toraj naj se pristavi k temu oddelku končni
stavek: Učni jezik je slovenski.

G. Herman je o tej zadevi govoril tako-le: Zvednost
uči in je tudi celo naravska stvar, da šole, posebno niže,
obiskuje naj več ljudi iz onega kraja, v katerem se nahajajo.

Predložena šola pa se naj napravi pri Mariboru tedaj
celo za slovensko ljudstvo in posebno za kmetijsko mladino.
Ni tedaj nič bolj prostega, naravskega in samo po sebi raz-
umljivega, kakor to, da je učni jezik on jezik, ktereга go-
vori ljudstvo, za katero se ta šola snuje.

Iz odborovega poročila in iz govorov, ktere smo ravno
čuli, se vendar celo nasprotno kaže. Naravnost se je izreklo
da nimamo pričakovati, da bi se tukaj gledalo na naše zah-
tevanje narodnih šol.

Namen vinorejske šole ne zahteva tujega jezika, temo-
ga celo zavrguje. Kako bi mogoče bilo, da bi slovenski
mladenč tukaj mogel pri nemškem učenju se kaj naučiti? ker
v ljudski šoli še se dozda, kakor je že rečeno, noben slo-
venski mladenč ni nemščine naučil, ker zvon šole doma nima
se z kim vaditi, ker se po vseh vaseh samo slovensko govori,

in zato še on ono malo nemških besed, kterih se je v šoli
naučil, v kratkem spet pozabi.

Po predloženem glavnem načrtu ne bo koristila vinorej-
ska šola ljudstvu spodnjega Štajarja, koristila bi mu vendar
in mnogo koristila če bi bil učni jezik slovenski. Obi-
skovali bi jo tedaj tudi lahko prebivavci mest in trgov, ker
sini teh tudi govorijo in razumejo slovenski proti temu ko
slovenski kmetijski sini ne razumejo nemški. O zmožnosti,
urnosti kakega jezika, gospoda, pa nima odločevati niti de-
želni zbor, niti ministerstvo, naj manj pa nemška večina de-
želnega zbora. Kar se tiče literature in šolskih knjig, se
bodo že priskrbile, tudi se že nahajajo in kar še ni, se bode
storilo; ali kdo bi pisal knjige če se ne potrebujejo? Mora
biti prej potreba, morajo se prej snovati šole, in potem bodo
rodoljubi knjige tudi pisali in kar še Slovenci v tem nimajo,
najdejo pri svojih sonarodih.

Znano je, da česka literatura ni zaostala za nemško, da
je polska literatura jednaka nemški, in da so Jugoslovani
imeli literaturo in jezik, ki je bil tako popoln, kakor stari
grški prej, ko še je nemški jezik začel biti jezik, in zna-
no je, da imajo vsi Slovani skupaj naj vekšo literaturo, in če
se slovanskega jezika učijo, če se le jednega narečja naučijo, se
tudi lahko naučijo drugih narečij in odpre se jim zemlja, na
kteri biva 80 milijonov, zemlja, ki obseže pol Evrope, in
ni jim treba iskati pri tujem ljudstvu svojega kruha.

Zdi se mi vendar, da se hočejo Slovenci ponemčiti, da
se zato nemški jezik vpelje v šole. Na to sem že pri adre-
snem besedovanju odgovoril, da ta tirjatev ni prava in sem
tudi vzroke povedal. Večina naroda je vsikder za narodnost,
kjer ni zapeljana. — Drugače tudi ne more biti.

Namen odborovega poročila gre do tega, da se vinorejska
šola rabi kot orožje, po katerem se bo odpravljala narodnost. Ali
je to praktično izvrševanje tako visoko cenjenega §. 19 osno-
vnih postav? Ali je to prosto polje, na katerem se vsi nar-
odi morejo prosto razvijati, kakor se reče v vaši adresi?
To ni pot, po kateri bi se napravil mir. Če se zabrani vpe-
ljanje slovenskega jezika kakor učnega, se bo to imelo za
veliko brezozirnost, in bo imelo svoje nasledke. Vi delate
proti vaši lastni koristi. Vi nam očitate, če se mi drugam
kamo oziramo — Vi nas k temu silite! Gospoda moja, jaz
še bi vam lahko nekaj povedal na vašo lastno srečo. Tu se
ni mogoče porazumeti, kakor je že rečeno, ker vi nočete
misliti na tuje okolščine, in ker vi, če dojdete v naš kraj,
obiskujete samo ponemčena mesta, dežele pa ne poznate.
V spodnjem Štajarskem se morebiti nahaja 1–2 procentov
čistih Nemcev, 4–5 procentov ponemčenih Slovencev in 94
procentov trdih Slovencev. Pretežko je podučiti tako veliko
množino; bilo pa bi pravično, če bi se jej razjasnilo, in vsem
razjasniti, traja predolgo. Mi se obračamo do pravice in
višega razumljenja vlade in zahtevamo, da nam dojde na po-
moč po eksekutivni poti. Po njihovem večnem komandiranju
in grajanju, po njihovem smeha vrednem zahtevanju, po tem
da hočejo vse naj bolj vedeti in povsod biti kulturonošci, po
njihovem vsiljenju jezika, so Nemci že tako daleč došli, da je
vsi narodi črtijo, tako da se nemščina povsod nazaj riva in
da je moralno celo zagospodinjala. V korist svojega naroda
bi jaz takemu zahtevanju nasproti stopil in se vprašal: Kar
meni ni prav, tega tudi ne storim drugemu narodu in kar
je meni sveto, to tudi čislam pri drugih narodih.

Jaz podpiram predlog dr. Vošnjaka.

Dr. Prelog je o šolski zadevi tako govoril: Dr. Weiss pravi v knjigi „Ein treues Bild des Herzogthums Steiermark.“ — „Nekdaj je bil celi Štajar slovenski“ in to je celo mogoče in resnično, ker dokazov še se nahaja zadosti, ker še se dandanašnje nahajajo slovenska imena v zgornjem Štajarskem in v tukajšni okolici. Po čem pa ste se že skoraj dve tretini Štajarske ponemčile? Po ponemčevanju, in kateri so bili glavni pomočki ponemčevanju? Uradi in šole. Samo po tem, da se je v šole vpeljal nemški učni jezik je bilo mogoče, če ravno počasu, napredovati v ponemčevanju. Zdaj se snuje spet šola v Mariboru in sicer za naj nižje stanove, t. j. za viničare in kmete dolnje Štajarske in spet se hoče v to šolo vpeljati nemški učni jezik, t. j. hoče se spet po tem pomočku dalje ponemčevati, da bi se tako cela dežela spremenila v nemško. Gospoda moja, tega pa vendar ne boste dosegli, ker slovenski narod je že z bujen, se čuti kakor slovenski in je ponosen na to, da je slovenski „ker Slovani imajo prihodnost!“

Če se v vinorejski šoli v Mariboru ne bode učilo v slovenskem jeziku, se sini prostih ljudi ne bodo čelo nič naučili. Slovenski kmetijski in viničarski sini, se v ljudskih šolah učijo le v svojem jeziku. Res pa je, kar je že dr. Vošnjak rekel, da če se ravno kakih sto nemških besed naučijo, jih vendar v kratkem spet pozabijo, ker nimajo prilžnosti se v nemščini vaditi. Če pa bi se tudi v vse ljudske šole vpeljal nemški učni jezik, se ga vendar noben ne bi naučil, kar jaz iz lastne skušnjje vem.

Ko sem jaz v ljudsko šolo hodil, se je vse v nemškem jeziku učilo, učitelj je bil trdi nemeec, učil nas sicer je, mi fantje vendar nismo razumeli jega on pa nas ne. Učili smo se brati, pisati, rajtati in celo nemški katekizem na pamet, zastopili pa nismo niti besedice. Tri leta sem zgubil v tej šoli, naučil sem se sicer nekoliko brati pisati in rajtati, nemščine vendar celo nič, še le tedaj, ko sem prišel v nemško mesto, sem se upočas, naučil nemški. Slovensko ljudstvo se na deželi ne more naučiti nemškega jezika, če pa tedaj 17 let stari fantje, ki ne vedo nemški, dojdejo vcelo nemško šolo, ne bodo nič zapopadli, kar se bo učilo in se zato tudi ne bodo mogli nič naučiti. Prvo leto bo tedaj za nje celo zgubljeno in potem še se le morebiti toliko naučijo, da bodo nekoliko nemške knjige razumeli. Če pa bi se res slovenski fant prvo leto toliko naučil, da bi že drugo nemško učenje nekoliko zastopil, se vendar ne bo naučil toliko nemškega jezika, da bi razumel vse potrebne tehnične izraze, ker teh se ni mogoče naučiti v tako kratkem času, posebno ne za 17 let starega slovenskega fanta, ki je že privajen slovenskemu jeziku, in slovenski misliti.

V poročilu se dalje nahaja, da bi naj učenec o tem, kar se je v vinorejski šoli naučil, tudi druge ljudi doma podučeval, kako se namreč to ali ono bolj in lože pridela. Kako pa bo slovenski učenec to mogel storiti, če nemških izrazov, katere se je v nemški šoli naučil ljudstvo nebo razumelo? Slovenskih besed nima za svoj poduk, ker se je samo nemških naučil, katerih pa slovenski kmet ne razume, praktično bo mu morebit znal kaj pokazati, razložiti pa mu nikdar ne bo mogel. Sploh je tedaj potrebno, da če se že hoče za Slovence v spodnji Štajarski kaj storiti, se mora vpeljati v vinorejsko šolo slovenski učni jezik ker drugače smo prisiljeni reči: Za nas, za našo korist se noče nič storiti!

Po 19. §. tretji točki osnovnih postav se lahko zahteva, da se pri nas mora po vseh učilnicah učiti slovenski ne nemški. Tamo stoji: Vsakemu narodnemu plemenu se morajo dati potrebni pomočki, da se izomika v svojem jeziku, ne da bi bil prisiljen se učiti drugega deželnega jezika: Po tem paragrafu bi mi tedaj imeli pravico zahtevati, da se za nas celo napravi slovensko vseučilišče.

Mi vendar samo zahtevamo slovenski učni jezik v vinorejski šoli, ktera se bode napravila za vinorejce v spodnjem Štajarju, v katerem so veči del ali skoraj vsi prebivavci Slovenci in ktero bodo tedaj veči del samo Slovenci obiskovali, če tedaj hočete da bo ta šola Slovincem kaj koristila, morate vpeljati slovenski učni jezik v to šolo.

Nočem dalje razvijati, kako daleko še bo to segalo, če se Slovincem ne bo celo nič dalo, če nas še nadalje ne bote hoteli pripoznati; spomenoti vas vendar moram na to, da se tudi na nas ozirate, da spoznate, da je slovensko ljudstvo v Štajarski postalo množica (faktor), s katerim boste tudi morali rajtati.

Tudi jaz podpiram predlog g. dr. Vošnjaka.

Gospodarske stvari.

Gnojenje in povlačenje senokošenj.

Po skušnjah, ktere je napravila gospodarska učilnica v Vorms-u o gnojenju in povlačenju senokošenj, se je na jedni, celo jednake dobrote šenokošnji, ktero so na četiri kose razdelili, opazilo sledeče:

A. na nepognojenem in nepovlačenem kosu je izraslo 754 funtov sena. Stroškov ni bilo.

B. na pognojenem s mešanco (kompost) vendar ne povlačenem kosu se je dobilo 1666 funtov sena: Stroški so bili 6 gld. in 60 kr.

C. na povlačenem vendar ne pognojenem kosu se je dobilo 1541 funtov sena. Stroški so bili 1 gld. 20 kr.

D. na pognojenem in povlačenem kosu se je dobilo 3127 funtov sena. Stroški so bili 7 gld. 20 kr.

Iz tega se lahko vidi, kako zlo je koristno senokošnje gnojiti in povlačiti.

Bučelarstvo pripomaga k obroditvi sadu.

Dokazano je, da bučele mnogo pripomorejo do obroditve koristnih rastlin, ker so vzrok, da se cvetje bolj in lože obrdivi in sicer tim lože, čim bliže se nahajajo rastline poleg ulnjaka. V sadovnjaku, poleg kterega se nahajajo bučele, bo vsikdar več sadu izrastlo, kakor v drugem ravno tako obdelanem ali vendar od bučel oddaljenem sadovnjaku. V Nemški so naj glasovitejši sadovnjaki v srednjih in dolnjih krajih reke Rena. V teh krajih pa tudi ima vsaki gospodar v sadovnjaku bučelnjak. Res sicer je, da so ti kraji že od nature za sadjorejo mnogo boljši, kakor oni v južni in severni Nemški; imenito pa je vendar zmirom to, da tamo nikdar ne zmanka sadu, kar se v drugih krajih mnogokrat zgodi. Ta prikazen na Renu se pripisuje samo bučelarstvu, ktero se tamo zlo goji. Čim bliže ulnjaka imajo bučele cvetje, tim rajše delajo in ravno s svojim marljivim delovanjem činijo, da sad bolj obrodi.

Angleški natoroznanec Darwin pravi, da je od 100 stebel bele detelje, ktero so obletale bučele, dobil 3290 kalivih semenskih zrn, v tem ko od 20 drugih stebel, od kterih so se bučele odganjale, ni ne enega samega zarodnega zrnca dobil. — To isto se je tudi pokazalo pri rdeči detelji.

Gospodarji postavite tedaj v vaše sadovnjake ulnjake z bučelami in imeli boste dvovrstno korist!

Sviloreja v Slavoniji.

Grof Adolf Pejakovič je vpeljal na prigovarjanje barona Brettuna svilorejo na svojem posestvu Refalu japonskih svilnih črvičev tako imenonanih „Bambix Zamamaja“ ki še so le pred kratkim došli v Evropo in ki se redijo s hrastovim listjem. — Letošnja prireja jajec (teh črvičev je zvonredno dobra in obilna in zatoraj je ogerska vlada skoraj vse skupila, da jih razdeli po večih krajih v deželi, da se vpelja splošno ta dobra in ne draga sviloreja. Grof Pejakovič, kterega je vodila ta jedina misel, da pri skrbi svoji očetnjavi nov in dober zaslužek, ni gledal na velike stroške, samo da se je vpeljal ta koristen zavod tako, kakor mu ga je predložil v tem izvrsten inženir Th. Stern, pa je dozdej tudi edin te verste v celi Avstriji; mora pa se tudi po pravici reči, da so v tem zavodu vse potrebne stvari za svilorejo, tako izvrstno napravljene, da boljše biti ne morejo.

Nova krma za svilne črviče. Gospoda Racki in Stieber na Moravskem sta skusila svilne črviče krmiti z listjem onega osata, ki se pri nas škrbinka ali mleč (Gänse-distel, sonchus oleraeus) imenuje. Črviči so to listje prav radi žrli in prav zdravi ostali, ko so drugi zlo bolehalo za zlatenico, kteri so se krmili s morbinim listjem.

Politični ogled.

Iz štajarskega deželnega zbora.

V 22. seji dežel. zboru 3. oktobra je došla na vrsto nova šolska postava, o njej je poročal dr. Flekh. V generalni debati so govorili naj prej Carneri ki je navlašč došel zavolj tega v Gradee in ki je spet posebno napadal duhovne virilne glase in sploh njih upljiv pri šolah. — Herman odgovori prav dobro Carneri-ju in ga je prav izvrstno pobil. Reče mu tudi: Od tujega kulturčina iz Wildhausa slovenski narod nič noče vedeti. Tujci le izsrkajo našo deželo in naš narod, jemljejo od groša goldinar in ne od goldinarja groš. — „Svet se je že davno odvrčal od liberalizma,

ki se le goji z zakljanjem narodnosti, obropanjem deželnih pravic in žrenjem škofov in papeža. — Če je šola slaba, temu ni kriva duhovščina, temoč le država, koja zapoveduje, kako in po katerih knjigah se mora učiti v šolah. Pred vsem se naj popoljša slabo stanje učiteljev.

Baron Buol v dolgem in skoz in skoz tehtnem govoru brani svoje konservativno-katoliško stališče. Hudi napadi od strani Rechbauer-ja na njega niso podrli logičnih njegovih dokazov.

Tudi F. Brandstetter, poslanec mesta mariborskega se je oglasil pri tej priliki. On spada med tiste poslance, kterim teče jezik, kakor mlinsko kolo; zbornica se vsakokrat ustraši, ko se on oglasi k besedi, ker prvo četrť ure nikdo ne ve, ali govori za ali soper nasvet. Govoril je soper Kaiserfelda in Schreinerja in jima očital, da nista prava liberalca, in če bi ljudstvo zdaj volilo, bi ju morebiti ne volilo. Schreiner mu odgovori prav ostro. Še enkrat povzdigne Brandstetter svoj glas, ali zastonj. Po gernalni debati se začne specialna, ki se pri tej seji ni mogla dovršiti.

V 23. seji dežel. zbora 4. oktobra so se naj važnejše stvari, ki bi se morale na vse strani premisliti in dobro pretehtati, odločile v nekih minutah, ker konec deželnega zbora je bil pred dvermi in „Reichsrath“ se bliža.

Tudi v tej seji se je navedlo mnogo prošenj od vseh strani slov. Štajarja za upeljanje slovenskega jezika v šole in urade in za zedinjenje slovensko. Po tem je bilo posvetovanje o deželnem proračunu za leto 1869. Sopot smo imeli lepo priliko se prepričati, kaj imamo mi Slovenci pričakovati od nemške večine v dežel. zboru v Gradcu. Skozi 50 let je bil na Gradškem vsenučelišču učitelj slovenskega jezika s pičlo plačo 420 gld. na leto. Ko je učitelj Kvas umrl, se ta služba ni več razpisala. Herman tirja, naj se ta služba spet razpiše in se naj postavi v deželni račun 420 gld. Dokaže prav izvrstno, da je sila potrebno, da se slovenski dijaki v Gradcu učijo slovensščine ali vse je bilo zastonj.

Hermanov predlog je s puhlimi dokazi spodbijal O. Schmidt, marenberški poslanec, in če ravno celo nič ni dokazal, se je Hermanov predlog vendar zavrgel, kakor skorej vsi predlogi slovenskih poslancev. In vendar še se Nemci čudijo, zakaj se hočejo Slovenci ločiti od njih!

Dr. Langer je sprejel prošnje iz ptujskega in št. Lenartskega okraja, ki so neki podpisane od 40 županov za upeljanje nemščine v šole. Ta prošnja pa se tudi obrača proti advokatom in notarjem, naj delajo za manjše plačilo in proti uradnikom naj hitreje rešujejo vloge. — Tako tedaj naši nasprotniki vse v eno prošnjo mečejo, da zmotijo ljudi in si vlovijo nekoliko podpisov. Rodoljubi pazite!

V 24. seji dežel. zbora 5. oktobra je cesarski namestnik Meesery naj prej odgovoril na vprašanje (interpelacijo) do vlade, ktero je dr. Vošnjak vložil v 13. seji dežel. zbora zastran narodne ravnopravnosti na Štajarskem. Po glasovitem §. 19 smo si nekaj vendar obetali, ali ta odgovor, kterega še morebiti občasu svojim bralcem oznanimo, nam v kratkem rečeno, celo nič ni obljubil, narodna ravnopravnost ostane tudi za naprej — v §. 19. — O zedinjenju Slovencev e. k. namestnik celo ni nič rekel. —

Po tem se je nadalje posvetovalo o šolski postavi. Dr. Vošnjak predloži, da se ne bi prepuščalo srenjskemu šolskemu svetovalstvu predlaganje, okrajnemu šolskemu svetovalstvu pa ne odločevanje zastran učnega jezika. Predlog so vendar podpirali samo slovenski poslanci in b. Buol. — Ko se je govorilo o tem, ali bi ostal katehet brez volitve v okrajnem šolskem svetovalstvu, je O. Schmidt bral svoj govor in hudo napadal sploh katoliško duhovščino in katoliško crkev. Da je kot protestant tako nesramno govoril in sodil o katoliških zadevah in samo svoje pastorje hvalil, se je zameril vsem nasočim. G. Kaiserfeld mu odgovarja prav dobro in je v svojem dolgem govoru zagovarjal katoliško duhovščino in rekel — res prav čudno, ker je zmirom bil soper konkordat — da on nikoli ni bil te misli, da bi se šola popolnoma ločila od crkve. — Govoril je tudi proti onim liberalcem, kterim je ta postava preveč klerikalna itd., ker se je vendar opustil v angleško zgodovino in mnogo govoril o angleški ustavi, je govor postal zlo dolgočasen. — Po tem je govoril g. Herman in rekel Kaiserfeldu, da bi bolje bilo če bi se bolj podučil rajše o avstrijskih razmerah, kakor o angleških. Schmidt pa reče, kako se more on predrznosti kot protestant in ptujec o našem katoliškem duhovstvu soditi. Taki govor mora razžaliti vsakega Avstri-

janca. To so posledki, da vedno v Avstrijo zovemo ptujce, ktere če bi kaj vredni bili, bi gotovo doma obdržali.

Ker je čas že bil zlo kratek, so se zadnji paragrafi samo po številkah imenovali, in ker nikdor ni nič soper govoril, so se vsi odobrili.

V 25. ali zadnji seji dežel. zbora 6. oktobra so še se neke stvari, kakor postava, kako bi se podigla živinoreja, rešila vžitnina itd., hitro rešile in k slednjemu je dr. Heschel poročal o prošnjah za zedinjenje Slovencev in o protestih nekterih mest in trgov. Poročevalec navede mnogo napak v prošnjah in predloži, da se vse te prošnje naj izročijo deželnemu odboru pa ne vladi. Na to se vzdigne g. Herman blizo tako-le: Ko smo stavili vladi našo interpelacijo, smo vedeli, da jej to ne bo vgodno in da se proti njej bodo vzdigli glasovi iz srede našega naroda, iz onih 5% ptuječnih, ki so narodu tuji postali. Velika večina naroda pa je na naši strani, ker ni zapeljana. Nasprotna adrese so večidel nespodobno pisane, slovenske pa celo pošteno in mirno zahtevajo svoje pravice; kultura tedaj ni na strani nasprotnikov. Smo mi krivi, da ti potujčeni ljudje zaradi svoje hude vesti in straha pred Slovani skoraj norijo? Drava bo še zmirom tekla in Vi še bodete zmirom kupovali vino pri nas, mi pa železo pri Vas, čeravno vsi Slovenci imamo svojo cesarsko namestnijo in svoj deželni zbor v Ljubljani. (Nemir med Nemci.) Po tem graja znam protislovenski list v Gradcu („Tagespost“), ki zmirom hujska proti Slovincem. Protislovenske adrese so tirjali birokrati in ptujci, posebno ona v Ptuju je od nekega tamošnjega advokata: Ta hudobija, ktera šunta slovensko ljudstvo, da prosi proti svojemu maternemu slovenskemu jeziku, se bo maščevala nad svojimi roditelji in zapeljani narod sam bo zastarelo krivo vero svoje sužnosti maščeval. (Veliki nemir med Nemci.) G. Hermana to vendar celo ne moti in on nadaljuje mirno. Dokaže, da Nemci in nemškutarji Slovincem ni ene knjige, ni enega slovenskega časnika niso podali. Nasprotna adrese dokazujejo le samo to, kako daleč je že seglo spridenje. Tujci so si vse prisvojili in nočejo, da bi jih kdo motil v vživanju. Če se narod tudi sili k polni mizi, se pravi: Vi kalite mir! — Popraša, kaj bi Vi rekli, če bi se Vam na Nemškem tako godilo, kakor nam na Slovenskem? Slovenski narod v tisočletni sužnosti ni zgubil svoje narodnosti. Ne bo se zato vresničilo prerokovanje enega Vaših prvih liberalcev, da v pedesetih letih nobenega Slovenca več ne bo. Narod zbujati v novo življenje je toliko, kakor še ga enkrat stvariti. In slovenski narod bo od smrti vstal in se zedinil. Ne ene koč ne ene vasi ne bo več požrl nemški liberalizem. Slovenska dežela je lepa in rodovitna, sega od Drave do jadranskega morja, slovenski narod je lepe rasti in prirojene inteligencije. Slovensko je dan danes „nobel“. (Krohot med Nemci.) Ponašem se, da so tudi moji preddeđe kakor Vaši bili Slovani. Ali je Avstrija že pozabila zakaj se vse ima zahvaliti Slovanom? Avstrija brez Slovanov ni nič! Slovanska kri in slovansko premoženje še se zmirom rabi, pripoznajo pa se ne. Ste pozabili, da se za vašo omiko in za različne zavode večidel imate zahvaliti slovanskemu denarju; ktere so pa tiste dobrote, ki jih od Vas ima Slovan? Herman še v svojem govoru k slednjemu dokazuje, da Nemci niso sposobni cesarstvo ustanoviti in vladati. Konča pa s temi besedami. Dokler bo trajala ta politika neusmiljenosti in teorija nižjih plemen, dokler še eden narod se mora bati v Avstriji za svojo narodnost, ne bode miru, ne pokoja „Slovenija“ je le vprašanje časa (smeh in nemir). Po tem še je govoril dr. Vošnjak, kterega govor prinesemo prihodnjic. —

K slednjemu še je govoril cesarski namestnik in deželni glavar in po tem je bil deželni zbor končan, zbor tako živahen, kakor še noben dozdej v Štajarju in kako živahnega morebiti tudi več ne bo.

V Tirolskem deželnem zboru se je 9. t. m. besedovalo o šolski postavi in ker se je prvih 10 paragrafov tako sprejelo, kakor jih je predložil šolski odbor, se vzdigne dr. Grebner in reče v imenu leve stranke, da o šolski postavi nebodo nič govorili niti glasovali. Na to prime desna stranka celo postavo brez premembe in besedovanja, po odobrovanju predlogu, ki je bil celo nasproti vladinem. Cesarski namestnik reče po tem deželnemu glavarju naj zbor sklene, kar se je tudi taki zgodilo.

Ministerstvo notrajnih zadev izdelava neki novo organizacijo, in jo hoče dokončati prej ko se bo začel državni zbor.

Ministerskega predsednika še zmirom iščejo, neki hočejo vedeti, da bo grof Adolf Auersberg, drugi da bo grof Trautmansdorf ali grof Wr b n a jun., gotovega še vendar celo ni nič.

Pravi se, da bo cesarski namestnik Štajarske Meczery šel v pokoj in da mesto njega dojde g. Kaiserfeld.

Česki c. k. namestnik baron Kellersberg je s pohvalo v pokoj postavljen in mesto njega je imenovan general Koller.

„Gaz. Narod“ pravi, da je adresa in rezolucija deželnega zbora (v Galiciji) vse stranke spet združila. Vsakdo v deželi se čuti olajšanega ker je prepričan, da stoji vsa dežela za svojim zborom proti ministerstvu. To dela vladi nekoliko zadreg, ker v celi deželi ne dobijo nobenega neodvisnega moža, ki bi hotel biti namestnik v Galiciji.

Galicija, Solnograško in Kranjska dobijo v kratkem novo organizacijo.

Cesar je v Peštu sprejel hrvaško deputacijo in v svojem odgovoru rekel, da bo zastran Reke stavil po svojem ogerškem ministerstvu nove predloge deželnemu zboru ogerškemu in hrvaškemu.

Iz Petrograda se poroča, da je car izpustil mnogo vojakov na odpust.

V Srbiji je za ministra bogočostja in uka izvoljen dr. Matič.

Iz Bolgarije se je punt že razširil tudi v Macedonijo. Pregnana španjolska kraljica ostane v Francoski.

V Turški so zasledili zaroto, ki je imela namen vmoriti sedajnega sultana in na njegovo mesto spraviti njegovega vnuka Murata Effendija. Preiskava proti zarotnikom je skrovná.

V Spanjolski je začasna nova vlada osnovana, in povelnik armade je izrekel, da armada ni za to, da bi se v Spaniji napravila republika. Uradni časnik „Goreta“ piše da se bo v kratkem vpeljalo splošno volilno pravo, svobodna vera in uk, pravica do društev in zborov, tiskovna svoboda, decentralizacija uprave, porotnice in popolnoma neodvisnost sodnikov.

Novičar.

Slovenski tabor pri Šenpasu.

Dne 18. oktobra t. l. bo slovenski tabor pri Šenpasu na Primorskem, ki se bode začel ob 2. uri, zahtevan je predloženo: 1. Naj se zedinijo vsi Slovenci v eno kronovino s svojim edinim deželnim zborom.

2. a. V vseh šolah na Slovenskem naj se podučuje v slovenskem jeziku in to naj se precej začne ali vsaj v enem letu. b. V Ljubljani naj se vstanovi visoka pravna šola.

3. Naj se uraduje na Slovenskem po vseh uradnih slovenski in to brez odloga.

4. V ta namen naj se podelijo javne službe le domačinom, katerih je veliko število tudi zunaj slovenskih krajev.

Tabor želi: 5. Naj se uraduje v škofijskih in sploh crkvenih uradih po slovenski.

6. Naj se napravijo nekatere glavne šole na Slovenskem Goriškem in naj se tim pridruži naj potrebnejši poduk v kmetijstvu.

Upamo, da se bode prav mnogo rodoljubov vdeležilo in da bodo vse te točke soglasno odobrene.

Da bi se naj upeljal slovenski jezik v šole in urade in se naj Slovenci zjedini pod edno narodno slovensko upravo, so še sledeče občine poslale prošnje do viš. dežel. zbora v Gradcu: Občina Naršanci, Pristova, Pernožlavej, Cezanjevci, Radoslavci, Banovci, Šalinci, Savci, Lahonej, Voračicej, Trnovci, Braslavci, trg Vojnik, občina st. Miklošč, Brebrovnik, Hermanec, Ilijaševci, Borejčka, Nova cesta; občina Jerenina, okrajni zastop Šmarje, trg Ljubno, občina Cigelnea, Šmartno, Frajham, Vojtina, Smerečno, Osla, Kalše; spodnja in zgornja st. Jakopska dolina, Ploderšnica, st. Janž; Občina sv. Vid nad Valdekom, sv. Janž pri Drobernici, Otiška, Verhe, Zarazbor, sv. Pavel pri Volški, trg Braslovce. Peticij iz celega slovenskega Štajarja je dozdaj došlo više sto, upamo vendar, da še jih bode več došlo če ravno je že zbor sklenjen.

V Zagrebu začne v kratkem „stranka prava“ 2krat na mesec izdavatí političen časopis „Hervat“.

V Gradcu se je osnovala družba, ktera namenja podignoti konjsko rejo na Štajarskem.

Pravila tega društva je c. k. namestništvo 29. pret. meseca že potrdilo. Po teh lahko k društvu pristopi vsak svoboden državljan stanujoči v Štajarski. Ustanovniki društva plačajo 3 leta poredoma vsako leto 30 gld., družbeniki pa 3. leta poredoma vsako leto 20 gld. C. kr. oficirje v Štajarski stanujoči lahko pristopijo brez plače.

Dramatično društvo v Ljubljani je od narodne večine deželnega zbora v podporo prijelo 200 gld. Odbor tega društva je zato v svoji zadnji seji sklenol večini ljubljanskega deželnega zbora izreči svojo zahvalo in to pismeno izročiti dr. Tomanu.

Društvo za vinstvo. Trgovska zbornica in kmetijska družba v Gorici ste se zedinili v ta namen, da se bo širila kupčija s tamošnjimi vini in da se bodo pripravljala hranljiva vina, ki se bodo dala izvažati tudi po morju.

Nove kmečke čitalnice se snovajo v Kadinu, Rokoli in Lonžeri v tržačekj okolici. Slava!

(Slovenska Matica.) Gg. Erjavec, Ivan Tušek, Vil. Ogrinec in Ivan Zajec so se dozdej radovoljno oglašili, da hočejo predstavljati Schödlerjevo knjigo „knjiga narave“ (Buch der Natur) v slovenscino. Če še se kdo drugi hoče vdeležiti pri tem izvrstnem delu, naj se v kratkem oglasi in naj pove predmet o katerem hoče pisati. — Iz Trsta je matičin odbor dobil veseli glas, da g. Koseski hoče pripustiti Matici več svojih rokopisov; da ima že pet prestav iz ruskega, v katerih je više 4000 verzov, za tisk celo pripravljenih in da hoče kesnej vse svoje knjige Matici podariti. — G. Orosl. Caf je poslal matici dva zveska narodnih pesem in je v svojem pismu izrekel, da bo „Slovenska Matica“ vse jegove slovenske in slovanske rokopise podedovala. — Gg. profesorja Šuman in Majeiger na mariborski gimnaziji sta naznanila, da hočeta spisati „slovanski narodpis (Ethnografijo), ki bo obsegal 20—25 tiskanih pol, čega Matica natisne.

Listnica vredništva.

G. F. J. pri Negovi. Dopis in denarje smo prijeli; dopis dojde v kratkem denarje pa smo taki izročili dotičnemu gosposu. — „S. N.“ dobite. — „Sadjerejec“ bo nam prav dobro došel. Hvala! G. D. v A.-J. Še je zmirom prav došlo.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	—	4	45	4	90	4	90
Rži	3	—	3	10	3	20	3	10
Ječmena	2	60	—	—	3	—	—	—
Ovsa	1	60	1	90	1	80	1	70
Turšice (kuruze) vagan	2	25	3	10	2	80	3	—
Ajde	3	—	—	—	3	20	—	—
Prosa	3	—	3	—	2	40	3	—
Krompirja	1	20	—	90	1	—	1	10
Govedine funt	—	18	—	26	—	24	—	25
Teletine	—	24	—	28	—	26	—	26
Svinjetine črstve funt	—	30	—	27	—	26	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	9	—	8	50	10	—
„ 18" „ „	—	—	5	50	—	—	—	—
„ 36" mehkih „	6	—	6	—	6	—	7	50
„ 18" „ „	—	—	3	60	—	—	—	—
Ogljenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	45	—	90
„ „ mehkega „	—	60	—	50	—	30	—	70
Sena cent	1	20	1	20	—	80	1	—
Slame cent v šopah	1	—	—	—	—	70	—	90
„ „ za steljo	—	80	—	80	—	60	—	70
Slanine (špeha) cent	40	—	40	—	42	—	38	—
Jajec, pet za	—	10	—	10	—	10	—	10

Cesarski zlat velja 5 fl. 52 kr. a. v.

Ažijo srebra 113.50.

Narodno drž. posojilo 62.15.

Loterijske srečke.

V Gradcu 7. oktobra 1868: **7 21 66 59 22**

Prihodnje srečkanje je 21. oktobra 1868.

Mežnarska služba

pri romarski crkvi sv. križa v Črneški fari se z prvim novembrom oddaja. Potrebno je znanje ministriranja, — znanje orgljanja in petja všečno, pa vendar ne neobhodno potrebno. Oženjeni rokodelci, kakor šivarji, črevljarji itd. imajo prednost. Kdor želi to službo dobiti, naj se oglasi do konca tega meseca ali osebno ali pismeno pri farnem predstojništvu v Črnečah blizo spodnjega Dravberka.

Tiskar Eduard Janžič v Mariboru.